

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 1/03-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho na neverejnom zasadnutí 2. apríla 2003 prerokoval prijatú sťažnosť M. P., bytom K., zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Obdo 22/2001 z 27. augusta 2002 a takto

r o z h o d o l :

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Obdo 22/2001 **p o r u š i l** právo M. P. domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Obdo 22/2001 z 27. augusta 2002 **z r u š u j e** a **v e c v r a c i a** na ďalšie konanie.

3. M. P. **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume 12 398 Sk (slovom dvanásťtisícristodevät'desiatosem slovenských korún), ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky

republiky povinný vyplatiť na účet právnej zástupkyne JUDr. I. R. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. I. ÚS 1/03-12 z 8. januára 2003 bola prijatá sťažnosť M. P., bytom K. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Obdo 22/2001 z 27. augusta 2002.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak sťažovateľka v podaní z 10. marca 2003, ako aj najvyšší súd vo vyjadrení zo 7. februára 2003 vyslovili súhlas s tým, aby sa upustilo od ústneho pojednávania.

Z podanej sťažnosti vyplýva, že v súdnom konaní vedenom na Okresnom súde Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 12 Cb 27/99 vo veci žalobcu Poľnobanka, a. s., proti žalovanej A. F. o zaplatenie 812 500 Sk s prísl. požiadala sťažovateľka podaním z 13. februára 2001 okresný súd o ustanovenie opatrovníčky pre žalovanú A. F. s odôvodnením, že táto trpí dlhodobou psychickou poruchou. Uznesením sp. zn. 12 Cb 27/99 zo 6. marca 2001 okresný súd návrh na ustanovenie opatrovníka zamietol. Proti uzneseniu podala sťažovateľka odvolanie na Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“). Uznesením krajského súdu sp. zn. 3 Cob 41/01 z 31. mája 2001 bolo uznesenie okresného súdu potvrdené. Okresný súd vyznačil ako deň právoplatnosti uznesenia 2. júl 2001. Proti uzneseniu krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, ktoré odovzdala na poštovú prepravu 31. júla 2001. Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obdo

22/2001 z 27. augusta 2002 bolo dovolanie sťažovateľky odmietnuté ako oneskorene podané, keďže podľa jeho názoru nebol dôvod doručovať uznesenie krajského súdu aj účastníkom konania vo veci samej, a preto v skutočnosti nadobudlo uznesenie právoplatnosť už skôr.

Podľa názoru sťažovateľky uznesením najvyššieho súdu bolo porušené jej právo na prerokovanie veci súdom zakotvené v čl. 46 ods. 1 ústavy. Sťažovateľka ako účastníčka konania nemôže znášať ujmu za prípadný nesprávny postup súdu pri doručovaní rozhodnutia ostatným účastníkom. Pokiaľ okresný súd vyznačil na uznesení ako deň právoplatnosti 2. júl 2001, možno tento úkon analogicky prirovnať k poučeniu súdu o lehote na podanie odvolania. Aj v tomto prípade totiž z určitého údajja, ktorého pôvodcom je súd, vyplývajú procesné práva účastníčky konania. Vyznačenie právoplatnosti na rozhodnutí je úkonom, ktorý patrí do kompetencie súdu, a rozhodnutie s takto vyznačenou právoplatnosťou je verejnou listinou. O verejných listinách platí, že pokiaľ nie je preukázaný opak, osvedčujú aj pravdivosť svojho obsahu. Nebol dôvod na to, aby sťažovateľka ako účastníčka konania preverovala správnosť dňa právoplatnosti uznesenia vyznačeného súdom v súvislosti s tým, že mienila podať dovolanie. Rovnako nebol dôvod ani na to, aby správnosť doložky právoplatnosti podrobovala hodnoteniu z hľadiska vlastného právneho názoru. Pokiaľ preto súd vyznačil ako deň právoplatnosti rozhodnutia určitý dátum a sťažovateľka sa pri svojich ďalších procesných úkonoch tým riadila, spravovala sa nesprávnym údajom súdu, čo možno považovať za určitý druh nesprávneho poučenia zo strany súdu. V tejto súvislosti sťažovateľka poukazuje na iné rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 28/2000, podľa ktorého jednomesačná lehota na podanie dovolania je lehotou, v ktorej účastník môže realizovať svoje základné procesné právo na podanie dovolania. Pri vymedzení tejto lehoty je závislý od potvrdenia súdu alebo od informácií poskytnutých mu súdom o tom, kedy nastala právoplatnosť rozhodnutia. Ak je toto potvrdenie nesprávne, nemôže to byť účastníkovi prirátané na ujmu. Nemožno preto odmietnuť ako oneskorene podané dovolanie, ktoré bolo podané po uplynutí jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia, ale v jednomesačnej lehote od vyznačeného dňa právoplatnosti príslušným súdom. Neprejednaním dovolania sťažovateľky bez zákonného dôvodu najvyšší súd porušil čl. 46 ods. 1 ústavy.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obdo 22/2001 z 27. augusta 2002 a zrušil toto uznesenie. Požaduje tiež náhradu trov konania.

Z vyjadrenia najvyššieho súdu zo 7. februára 2003, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 11. februára 2003, vyplýva, že najvyšší súd považuje sťažnosť za nedôvodnú a požaduje, aby ju ústavný súd zamietol.

Najvyšší súd poukazuje predovšetkým na to, že rozhodnutie dovolacieho súdu vychádza zo stanoviska, podľa ktorého lehota na podanie dovolania proti uzneseniu krajského súdu začala plynúť od doručenia uznesenia krajského súdu sťažovateľke, ktorá podala návrh na ustanovenie opatrovníka pre A. F., keďže doručením nadobudlo toto uznesenie právoplatnosť. Doručenie uznesenia žalobcovi bolo pre plynutie lehoty bezvýznamné, lebo žalobca nebol účastníkom konania o ustanovenie opatrovníka. Tento názor dovolacieho senátu považuje najvyšší súd za správny. Niet pochyb o tom, že žalobca bol účastníkom konania, ktoré začalo podaním žaloby a účastníkmi konania boli aj všetci žalovaní v zmysle § 90 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Neznamená to však, že tieto osoby musia byť účastníkmi celého konania, resp. konania o niektorých čiastočných otázkach, v ktorých súd nerozhodoval o veci samej a ktoré sa nedotýkali ich práv a povinností. Takouto otázkou bolo aj konanie o návrhu sťažovateľky na ustanovenie opatrovníka pre A. F. Konanie o tomto návrhu, i keď sa uskutočňovalo v rámci konania o veci samej, bolo relatívne samostatným konaním, ktorého predmet bol iný ako predmet konania o veci samej a iný bol aj okruh jeho účastníkov. Žalobca sa nijakým spôsobom nestal účastníkom konania o návrhu na ustanovenie opatrovníka pre žalovanú A. F. Preto ani nebolo potrebné doručovať mu uznesenie krajského súdu. Pokiaľ mu toto uznesenie napriek tomu bolo doručené, nemalo to vplyv na dátum právoplatnosti.

Lehota na podanie dovolania je stanovená ako lehota objektívna, nezávislá na ničom inom ako na formálnej právoplatnosti rozhodnutia. Na jej plynutie a uplynutie nemôže mať

vplyv ani skutočnosť, že súd prvého stupňa ju prípadne na rozhodnutí nesprávne vyznačí. Pokiaľ sťažovateľka v tejto súvislosti poukazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu vydané pod sp. zn. 5 Cdo 28/2000, toto rozhodnutie, resp. právny názor v ňom vyslovený bol predmetom rokovania občianskeho kolégia najvyššieho súdu 3. novembra 2001. Rozhodnutie nebolo schválené na uverejnenie v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky.

Z podania sťažovateľky z 10. marca 2003 doručeného ústavnému súdu 11. marca 2003, ktorým sťažovateľka reaguje na vyjadrenie najvyššieho súdu, vyplýva, že s právnym názorom najvyššieho súdu nesúhlasí.

Podľa názoru sťažovateľky najvyšší súd sa sústredil na otázku, komu bolo potrebné doručovať uznesenie týkajúce sa ustanovenia opatrovníčky pre účastníčku konania A. F. Tým vlastne obišiel zmysel sťažnosti, ktorej podstatou je právny názor, podľa ktorého účastník súdneho konania nemôže byť ukrátený na svojich procesných právach tým, že súd vyššieho stupňa vyhodnotí ako nesprávne alebo nadbytočné niektoré procesné úkony nižšieho súdu, z čoho vyplynie ako dôsledok odňatie možnosti využiť opravný prostriedok, resp. mimoriadny opravný prostriedok. Sťažovateľka ako účastníčka konania pred všeobecným súdom nemala žiadnu procesnú možnosť, aby ovplyvnila úkony všeobecného súdu týkajúce sa doručovania súdneho rozhodnutia. Účastník konania nemá v občianskom súdnom konaní také postavenie, ktoré by opodstatňovalo, aby on vykonával kontrolu nad úkonmi súdu súvisiacimi s doručovaním jeho rozhodnutí. O tom, komu sa doručujú rozhodnutia v občianskom súdnom konaní, rozhoduje zásadne súd prvého stupňa. To nesporne vyplýva z ustanovenia § 68 ods. 2 OSP. Účastník nemôže nijako ovplyvniť, komu bude to-ktoré rozhodnutie súdu doručené. Z toho potom vyplýva, že účastník konania nemá žiadny relevantný právny dôvod kontrolovať, či sa súd prvého stupňa riadil správnymi právnymi úvahami pri doručovaní rozhodnutia vrátane toho, komu ho doručil a komu ho nedoručil. Z rovnakého dôvodu nemožno od účastníka konania vyžadovať, aby vykonával dohľad nad tým, kedy naozaj nastali skutočnosti rozhodujúce pre využitie jeho procesných oprávnení.

Sťažovateľka pri uplatňovaní svojho práva postupovala v súlade s čl. 46 ods. 1 ústavy a v súlade s Občianskym súdnym poriadkom. Nemožno pričítať na jej ťarchu skutočnosť, že dva sudy rôzneho stupňa sa rozišli v takej zásadnej otázke, akou je určenie dňa právoplatnosti rozhodnutia. Najvyšší súd, ktorý využil svoj odlišný právny názor na okruh účastníkov konania, ktorým bolo potrebné uznesenie krajského súdu doručiť, na to, aby odmietol dovolanie sťažovateľky ako oneskorene podané, odňal sťažovateľke jej právo vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy.

II.

Z dokladov, ktoré predložila ústavnému súdu sťažovateľka, ako aj zo spisu okresného súdu sp. zn. 12 Cb 27/99 treba uviesť nasledovné skutočnosti.

Z uznesenia okresného súdu č. k. 12 Cb 27/99-55 zo 6. marca 2001, ktorým bol návrh na ustanovenie opatrovníka pre žalovanú A. F. zamietnutý, sa dá zistiť, že okresný súd vyznačil sťažovateľke na doložke právoplatnosti ako deň nadobudnutia právoplatnosti tohto uznesenia 2. júl 2001.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 3 Cob 41/01-66 z 31. mája 2001, ktorým bolo potvrdené uznesenie okresného súdu č. k. 12 Cb 27/99-55 zo 6. marca 2001, resp. z referátu sudkyne a z pripojených doručeníek vyplýva, že uznesenie krajského súdu bolo doručené právnej zástupkyňi sťažovateľky, ktorá ho prevzala 26. júna 2001, a žalobcovi Poľnobanka, a. s., ktorý ho prevzal 2. júla 2001.

Dovolanie sťažovateľky bolo odovzdané na poštovú prepravu podľa podacej pečiatky pošty Košice 21 dňa 31. júla 2001.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obdo 22/2001 z 27. augusta 2002 vyplýva, že najvyšší súd dovolanie sťažovateľky proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 12 Cb 27/99 z 31. mája 2001 odmietol ako oneskorene podané v zmysle § 218 ods. 1 písm. a) OSP. Konštatoval, že dovolaním napadnuté uznesenie krajského súdu bolo sťažovateľke doručené

26. júna 2001. Podľa § 168 ods. 2 OSP uznesenie súdu sa doručí účastníkom, ak je proti nemu prípustné odvolanie, alebo ak je to pre vedenie konania potrebné, alebo ak ide o uznesenie, ktorým sa účastníkom ukladá nejaká povinnosť. V danom prípade nebol dôvod doručovať uznesenie odvolacieho súdu aj účastníkom konania vo veci samej. Keďže k podaniu dovolania došlo 31. júla 2001, stalo sa tak po uplynutí zákonnej jednomesačnej lehoty vyplývajúcej z § 240 ods. 1 OSP.

Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 28/2000 uverejneného v publikácii Zo súdnej praxe vyplýva právny názor, podľa ktorého nemožno odmietnuť ako oneskorene podané dovolanie, ktoré bolo podané po uplynutí jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia, ale v jednomesačnej lehote od vyznačeného dňa právoplatnosti príslušným súdom. V súvislosti so skúmaním včasnosti podaného dovolania treba z nesprávne vyznačenej právoplatnosti vyvodit' rovnaký dôsledok, aký zákon vyvodzuje z nesprávneho poučenia o odvolaní v zmysle § 204 ods. 2 prvej vety OSP per analogiam.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovať v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom,

alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (...).

Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. (...) 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

„K porušeniu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy by došlo vtedy, pokiaľ by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a pokiaľ by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej alebo právnickej osoby.“ (I. ÚS 35/98)

Podľa čl. 1 ods. 1 prvej vety ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

Neoddeliteľnou súčasťou princípov právneho štátu zaručeného podľa čl. 1 ods. 1 ústavy je aj princíp právnej istoty. Tento spočíva okrem iného v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať a rozhodovať podľa platných právnych predpisov, že ich budú správne vykladať a aplikovať (mutatis mutandis II. ÚS 48/97).

Z hľadiska skutkového stavu treba konštatovať, že medzi účastníkmi konania je nesporné a z listinných dôkazov, ktoré mal ústavný súd k dispozícii, jednoznačné, že sťažovateľka podala dovolanie v jednomesačnej zákonnej lehote počítanej odo dňa právoplatnosti uznesenia krajského súdu, ako bola táto vyznačená okresným súdom na doložke právoplatnosti. Rovnako je skutočnosťou, že sťažovateľka podala dovolanie po uplynutí jednomesačnej zákonnej lehoty počítanej odo dňa právoplatnosti uznesenia krajského súdu, ako túto ustálil najvyšší súd. V tejto súvislosti ústavnému súdu neprichodí skúmať správnosť výkladu zákona zo strany najvyššieho súdu, lebo takýto výklad patrí do

právomoci všeobecných súdov. Úvahy najvyššieho súdu týkajúce sa otázky, komu bolo treba doručiť uznesenie krajského súdu, a od toho sa odvíjajúcej otázky momentu právoplatnosti uznesenia krajského súdu považuje ústavný súd za vyčerpávajúce, logické a presvedčivé. Napokon ani sťažovateľka tieto závery v ničom nespochybňuje.

Predmetom sporu medzi účastníkmi konania je ďalší záver najvyššieho súdu, podľa ktorého vzhľadom na objektívnu povahu zákonnej jednemesačnej lehoty podľa § 240 ods. 1 OSP bolo treba dovolanie sťažovateľky považovať za oneskorene podané, o ktorom preto nebolo možné meritórne konať a rozhodnúť. Opačný názor iného senátu najvyššieho súdu nebol schválený občianskym kolégiom najvyššieho súdu na publikáciu. Sťažovateľka vidí v takomto postupe vzhľadom na všetky okolnosti prípadu porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, teda odopretie práva na súdnu ochranu v dovolacom konaní. Poukazuje pritom najmä na skutočnosť, že nemožno pričítať účastníkovi konania na ťarchu rozdielny právny názor dvoch súdov rôzneho stupňa na otázku, kedy začala plynúť lehota na podanie dovolania. Dáva do pozornosti aj právny názor iného senátu najvyššieho súdu, podľa ktorého takéto dovolanie bolo treba považovať za včas podané s použitím analógie § 204 ods. 2 OSP.

Ústavný súd považuje za potrebné poukázať predovšetkým na určitý zásadný rozdiel medzi zákonnou lehotou na podanie odvolania ako riadneho opravného prostriedku v občianskom súdnom konaní a zákonnou lehotou na podanie dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku v občianskom súdnom konaní.

Podľa § 204 ods. 1 OSP odvolanie sa podáva do pätnástich dní od doručenia rozhodnutia na súde, proti rozhodnutiu ktorého smeruje. Ak bolo vydané opravné uznesenie, plynie táto lehota znovu od doručenia opravného uznesenia.

Podľa § 240 ods. 1 OSP účastník môže podať dovolanie do jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu na súde, ktorý rozhodoval v prvom stupni. Ak odvolací súd vydal opravné uznesenie, plynie táto lehota od doručenia opravného uznesenia.

Kým odvolanie podáva účastník súdneho konania v lehote, ktorej začiatok je určený momentom doručenia rozhodnutia, zatiaľ dovolanie podáva v lehote, ktorej začiatok je určený momentom právoplatnosti rozhodnutia.

Účastník konania spravidla nemá pochybnosti o tom, kedy mu bolo rozhodnutie súdu doručené, a teda ani o tom, odkedy mu plynie zákonná lehota na podanie odvolania. Naproti tomu účastník konania spravidla nie je schopný sám bez informácie zo súdu ustáliť, kedy nadobudlo rozhodnutie odvolacieho súdu právoplatnosť, a teda ani to, odkedy plynie zákonná lehota na podanie dovolania. Vzhľadom na túto situáciu účastník konania, ktorý chce podať dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, musel by dovolanie podať najneskôr do jedného mesiaca odvtedy, čo mu bolo rozhodnutie odvolacieho súdu doručené, ak chce mať úplnú istotu, že jeho dovolanie bude podané včas.

Ak sa však bude spoliehať na dátum právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý mu vyznačí súd na doložke právoplatnosti, potom riskuje, že dovolací súd ustáli tento dátum inak a jeho dovolanie ako oneskorene podané meritórne nepreskúma.

Treba poznamenať, že prípad sťažovateľky nemožno považovať za ojedinelý, lebo nesprávne vyznačenie dátumu právoplatnosti súdneho rozhodnutia na doložke právoplatnosti sa v praxi vyskytuje. Najčastejšie sa tak stáva omylom pri počítaní lehoty, ďalej ako následok aplikácie inštitútu náhradného doručenia podľa § 47 ods. 2 OSP a tiež v prípadoch, kedy viaceré výroky rozhodnutia súdu nadobúdajú právoplatnosť v nerovnakom čase.

Pri rešpektovaní právneho názoru najvyššieho súdu dochádza k tomu, že dobromyseľný dovolateľ dôverujúci v správnosť informácie zo súdu stráca právo na to, aby sa o jeho dovolaní meritórne konalo a rozhodlo. Pritom k tomu dochádza následkom nesprávneho postupu súdu, ktorý ustálil dátum právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu v rozpore so skutočnosťou. V konečnom dôsledku vzniká dovolateľovi ujma, ktorá je v každom prípade nemateriálneho rázu, ale môže mať aj materiálnu podobu v prípade, keď mu nesprávnym postupom súdu vznikne škoda vyjadriteľná v peniazoch. V tomto

poslednom prípade prichádza do úvahy, aby si sťažovateľ uplatňoval voči Slovenskej republike zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky nárok na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom súdu v zmysle § 18 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v znení neskorších predpisov.

Podľa názoru ústavného súdu treba považovať výklad § 240 ods. 1 OSP, ktorý zastáva najvyšší súd, za neudržateľný z hľadiska ústavného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení so skutočnosťou, že podľa čl. 1 ods. 1 ústavy je Slovenská republika právnym štátom.

Keďže súčasťou princípov právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy je aj oprávnené očakávanie subjektov práv, že príslušné orgány štátu budú konať a rozhodovať podľa platných právnych predpisov a že tieto budú správne vykladať a aplikovať, nie je z ústavného hľadiska udržateľné, aby dobromyseľný účastník dovolacieho konania spoliehajúci sa na správnosť informácie o dátume právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu poskytnutej súdom prišiel o súdnu ochranu následkom pochybenia, ktorého sa dopustil súd.

Treba dodať, že aj Občiansky súdny poriadok vychádza v tejto súvislosti z rešpektovania princípu právnej istoty. Tento princíp je premietnutý do ustanovenia § 204 ods. 2 OSP, podľa ktorého odvolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo podané po uplynutí pätnásťdňovej lehoty preto, že sa odvolateľ spravoval nesprávnym poučením súdu o odvolaní. Obdobné ustanovenie týkajúce sa dovolania absentuje, a to zrejme preto, lebo odvolací súd nie je povinný poskytnúť poučenie o prípustnosti dovolania, a teda ani o lehote na jeho podanie. Ak má byť právo na súdnu ochranu v dovolacom konaní efektívne realizovateľné, potom je nevyhnutné vychádzať z toho, že dovolanie podané v zákonnej lehote počítanej od dátumu právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu vyznačeného na doložke právoplatnosti treba považovať za včas podané aj vtedy, ak skutočný dátum právoplatnosti bol skorší.

Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddieli druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50). Zároveň podľa čl. 46 ods. 4 ústavy podmienky a podrobnosti o tejto ochrane ustanoví zákon, resp. v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy je možné domáhať sa práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú (mutatis mutandis I. ÚS 56/01).

Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02).

V danom prípade je relevantnou aj judikatúra ústavného súdu, v zmysle ktorej je na skúmanie prípustnosti návrhu na začatie súdneho konania, jeho opodstatnenosti, dodržania zákonných lehôt, oprávnenosti navrhovateľa takýto návrh podať, právomoci o ňom konať a rozhodnúť či splnenia iných zákonom ustanovených náležitostí zásadne príslušný orgán, ktorý rozhoduje o merite návrhu – inými slovami, právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc skúmať to, či návrh zodpovedá tým podmienkam, ktoré pre konanie o ňom ustanovuje príslušný procesný kódex. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci všeobecných súdov je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (I. ÚS 74/02, I. ÚS 115/02, I. ÚS 46/03). V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že uvedené obdobie platí, aj pokiaľ ide o skúmanie prípustnosti návrhu na začatie dovolacieho konania, jeho opodstatnenosti, dodržania zákonných lehôt a pod.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení

však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie, len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

Pravidlá týkajúce sa lehôt stanovených na podanie opravného prostriedku majú za cieľ zaistiť riadny výkon spravodlivosti a zvlášť rešpektovať princíp právnej istoty. Dotknuté osoby musia počítať s tým, že tieto pravidlá budú aplikované. Jednako tieto pravidlá alebo ich používanie nemôžu týmto osobám zabrániť, aby využili existujúci opravný prostriedok (napr. I. ÚS 4/00; vec Pérez De Rada Cavanilles c. Španielsko, rozsudok ESĽP z 28. októbra 1998).

S ohľadom na uvedené právny záver dovolacieho súdu o nedodržaní lehoty na podanie dovolania sťažovateľkou a v dôsledku toho odmietnutie jej dovolania ako oneskorene podaného boli podľa názoru ústavného súdu takým výkladom a uplatnením ustanovenia § 240 ods. 1 OSP, ktoré vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu sťažovateľka nemohla dosť dobre predvídať a ktoré preto v rozpore s princípom právnej istoty zabránili sťažovateľke v použití existujúceho mimoriadneho opravného prostriedku, a tým aj v jej efektívnom prístupe k dovolaciemu súdu. Pretože bolo týmto spôsobom zasiahnuté do samotnej podstaty práva sťažovateľky na opravný prostriedok bez toho, aby bol zároveň dodržaný primeraný vzťah medzi sledovaným legitímnym cieľom, ktorý vo svojom vyjadrení uviedol najvyšší súd, a použitými prostriedkami, boli výklad a aplikácia zákona najvyšším súdom nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 ústavy a z tohto dôvodu bola v danej veci opodstatnená ingerencia ústavného súdu do výkonu právomoci všeobecných súdov.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd vyslovil, že najvyšší súd porušil čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo slobody porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

V zmysle citovaných ustanovení ústavný súd zrušil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obdo 22/2001 z 27. augusta 2002 a vec vrátil na ďalšie konanie.

Trovy právneho zastúpenia sťažovateľky pozostávajú z troch úkonov právnej pomoci zo strany advokátky, a to z prevzatia a prípravy zastupovania, zo spísania sťažnosti a zo spísania stanoviska k vyjadreniu najvyššieho súdu. Za prvé dva úkony vykonané v roku 2002 patrí odmena v sume po 3 900 Sk a za tretí úkon vykonaný v roku 2003 v sume 4 270 Sk. Režijný paušál k dvom úkonom z roku 2002 je 100 Sk a k poslednému úkonu v roku 2003 je 128 Sk. Preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľky predstavujú celkom sumu 12 398 Sk.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. apríla 2003